

Oversigt

over det

Kongelige danske Videnskabernes Selskabs

Forhandlinger

og

dets Medlemmers Arbejder

i Aaret 1851.

Af

Etatsraad, Professor **G. Forchhammer**,
Ridder af Dannebrogen, Selskabets Secretair.

Nr. 7.

Mödet den 5te December.

Etatsraad *Wegener* læste nogle biographiske Meddelelser til Minde om Selskabets afdøde Medlem Conferentsraad *Engelstoft*, som ville blive meddelte i Nr. 1 for Januar 1852.

Selskabet valgte dernæst Professor i Philologien ved Kjöbenhavns Universitet, *I. L. Ussing*, til Medlem af sin historiske Klasse.

Mödet den 19de December.

Professor *Olufsen* forelæste følgende biographiske Antegnelser over Conferentsraad *Schumacher*:

Heinrich Christian Schumacher, Søn af Amtmand og Kammerherre Andreas Schumacher, Broder til Capitain og Chef for Raketcorpsset Andreas Anton Frederik Schumacher, er födt i den holsteenske Flekke Bramstedt, hvor hans Fader levede som Amtmand over Segeberg Amt, efterat han ved det Struenseeske Ministeriums Fald havde mistet sin tidligere Stilling som Cabinetssecretair hos Kong Christian den Syvende. H. C. Schumacher, der altsaa tilbragte sine første Aar deels i Bramstedt, deels i Segeberg, hvorhen Amtshuset senere flyttedes, mistede allerede i det tiende Aar sin Fader, men har dog udentvivl endog langt henne paa sit Livs Bane kunnet spore Virkningerne af den faderlige Forsorg. Ligesom nemlig Amtmand Schumacher i Betragtning af sit svagelige Helbred tidlig havde ladet sig det være magtpaaliggende at overgive sine Sønners Underviisning til en samvittighedsfuld og dygtig Mand, den ved sin Topographic over Slesvig og Holsteen bekjendte Pastor Dörfer, saaledes berettes det ogsaa, at han i Fölelsen af, at han snart skulde bortkaldes fra sin Familie, havde anbefalet sine Sønner til Kronprindsens, senere Kong Frederik den Sjettes Naade. At Dörfer fuldkommen har svaret til den Tillid, der vistes ham, derom lade vor Schumachers senere Taknemmelighedsyttringer mod denne Mand ingen Tvivl, og dette Forhold kan saaledes antages at have givet Anledning til, at da Dörfer omtrent samtidigt med Amtmand Schumachers Död i Aaret 1790 erholdt Ansættelse ved en Kirke i Altona, besluttede Fru Schumacher at tage Bopæl i denne By, og lade sine Sønner besøge det derværende Gymnasium. De Efterretninger man har om denne Periode af vor Schumachers Liv, ere vel ikke mange, men vidne om, at de samme Interesser, der senere bleve de fremherskende, allerede tidlig have yttret sig. Man erfarer saaledes, at han allerede som Discipel paa Gymnasiet har fölt sig tiltrukket af de classiske Skrifter i en for hans Alder usædvanlig Grad, og at han ved ivrigt Selvstudium søgte at raade Bod paa den sandsynligviis noget ufuldstændige Underviisning i Mathematik og Astronomie, ligesom at han endvidere, hvad Astronomien angaaer, ikke fandt sig tilfredsstillet ved en blot theoretisk Kundskab, men i sine Fritimer forfærdigede astronomiske Instrumenter, og selv anstillede lagttagelser. Men med

Beretningen herom erfarer man tillige, at hans Helbred allerede den Gang var saa svageligt, at man undertiden havde alvorlige Bekymringer over hans Tilstand, og oftere foranledigedes til at lade ham afbryde sine Studeringer paa længere Tid. Efterat han havde forladt Gymnasiet, blev det foreløbig ikke Astronomien, som han valgte til sit Hovedfag, men han besluttede efter sine Formynderes Raad at lægge sig efter Retsvidenskaben, og studerte nu først i denne Hensigt flere Aar ved Universiteterne i Kiel og Göttingen, tilbragte dernæst nogen Tid hos en anseet Familie i Liefland som Huuslærer, og optraadte derpaa, formodentlig omtrent i Aaret 1805, som Docent ved det juridiske Facultet i Dorpat. I denne Periode har han ogsaa forfattet tvende juridiske Afhandlinger, nemlig: *dispunctionum juridicarum specimen* (1805), og: *de servis publicis populi romani* (1806), hvilket sidste Skrift var en Inauguraldissertation, og tilegnedes hans gamle Lærer Dörfer. Men uagtet han nu til dette Tidspunkt maa antages at have vundet et Overblik over de juridiske Discipliner, og det, efter hans egne Ytringer, ikke heller har manglet ham paa Interesse for enkelte af disse Discipliner, navnlig for Romerretten, følte han sig dog i det Hele ikke tilfredsstillet ved Retsvidenskaben, og da nu iøvrigt hans gamle Interesse for Astronomien netop i Dorpat fik ny Næring ved en venskabelig Forbindelse med den derværende astronomiske Professor Pfaff, medens der til samme Tid i hans Fædreland aabnede sig Udsigt for ham til en med hans egentlige Tilbøielighed mere overensstemmende Bane, fattede han den Beslutning at opgive sin Stilling i Dorpat, og vendte i Aaret 1807 tilbage til Hjemmet. Her erholdt han strax et Stipendium, der satte ham istand til at opholde sig nogen Tid i Göttingen for at studere Astronomie under Gaus's Veiledning, et Ophold, der, uden Hensyn til dets umiddelbare Frugter for Schumachers astronomiske Dannelse, maa betragtes som et vigtigt Moment i hans Liv, da det gav Anledning til det Venskab, der hele hans følgende Liv knyttede ham til Tydsklands store Astronom. Efterat have forladt Göttingen tog han indtil videre Ophold i Hamborg, hvor han beskæftigede sig dels med Underviisning i Mathematik, dels med Oversættelsen af Carnots Værk: *géometrie de position*, medens

han iøvrigt paa det derværende Observatorium, hvis Benyttelse indrømmedes ham af den ældre Repshold, begyndte en Række af Iagttagelser, der skulde tjene til Grundlag for en ny Stjernercatalog. I Aaret 1810 udnævntes han til overordentlig Professor ved Universitetet i Kjöbenhavn, men erholdt Tilladelse til foreløbig at fortsætte sine i Hamborg begyndte Iagttagelser, og forblev saaledes her indtil 1813, da han erholdt Tilbud om at overtage Bestyrelsen af Observatoriet i Mannheim, og det af den danske Regjering tillodes ham at modtage dette Kald, dog med Forpligtelse til at vende tilbage, naar hans Tjeneste blev nødvendig hjemme. Efter herved at have vundet bestemte Udsigter for Fremtiden besluttede han sig til at indtræde i ægteskabelig Forbindelse, og ægtede Christine Magdalene v. Schon, i hvem han for hele den følgende Deel af sin Livsbane fandt en trofast Ledsagerinde. Han overtog nu sit Embede i Mannheim, men allerede 1815 indtraadte ved Bugges Død det af Regjeringen forudseete Tilfælde, og Schumacher, som nu udnævntes til ordentlig Professor ved det Kjöbenhavnske Universitet, forlod altsaa Mannheim og tog til Kjöbenhavn, hvor hans Virksomhed deelte sig imellem de Forelæsninger, som hans Embede medførte, og Bearbejdelsen af de i Mannheim anstillede Iagttagelser, hvis Resultater han meddelte i den, som Program til Universitetets Reformationstest 1816 benyttede Afhandling: de latitudine speculæ Mannheimensis. Imidlertid blev Schumachers Virksomhed ved Universitetet i Kjöbenhavn, som bekjendt, ikke af lang Varighed. Da nemlig Regjeringen i 1817 overdrog ham Udførelsen af en Gradmaaling, der skulde omfatte Buen imellem Skagen og Lauenborg, og kort Tid derefter tillige Fuldendelsen af de under Videnskabernes Selskabs Bestyrelse begyndte topographiske Opmaalinger af Slesvig og Holsteen, saa gave disse Hver Anledning til, at han indtil videre fritoges for Forretninger som Universitetslærer, og i den følgende Tid meest kom til at opholde sig i Altona, hvor der i Anledning af de omhandlede geodetiske Arbejder desuden blev oprettet et astronomisk Observatorium.

Medens nu Schumacher dels traf Foranstaltninger til Udførelsen af Gradmaalingen, dels som Bestyrer for det nye Observatorium drog Omsorg for, at denne Anstalt kom til at opfylde

sine Forpligtelser mod Astronomien, blev han ved disse Beskjæftigelser ledet til et Foretagende, som udentvivel har havt en ikke ringe Indflydelse paa Videnskaben. I Aaret 1820 begyndte han nemlig Udgivelsen af astronomiske Ephemerider efter en Plan, som, om den end ikke var aldeles ny, dog ikke hidtil var gjen-nemført paa en hensigtssvarende Maade. Medens nemlig de astro-nomiske Ephemerider tidligere kun tjente Astronomen til at for-berede sig til de Iagttagelser, han havde at anstille, indrettedes de Schumacherske Ephemerider saaledes, at de tillige gave Midler ihænde til med den mindst mulige Tidsopoffrelse at beregne Iagt-tagelsernes Resultater, og erholdt derved et Fortrin for de tidli-gere Ephemerider, hvis Vigtighed ogsaa for Ikke-Astronomen bliver indlysende, naar det erindres, at næsten enhver Observa-tion, förend den bliver anvendelig i Theorien, maa underkastes en foreløbig Beregning eller saakaldet Reduction, og at det Arbeide, der saaledes ligger imellem Iagttagelsen og dens Anvendelse, er saa betydeligt, at større Iagttagelsesrækker have henligget ubenyt-tede i længere Tid, fordi Kræfterne ikke vare tilstrækkelige til deres Reduction. Ved Udgivelsen af disse Ephemerider, der fortsattes indtil 1829, da det Berlinske Academies astronomiske Kalender optog det samme Princip, har Schumacher altsaa ikke alene Æren af at have taget Initiativet til en Forholdsregel, der nödvendig maa have de bedste Følger for Astronomiens Udvikling i Almin-delighed, men har udentvivel tillige virket betydeligt til en hurtig Indförelse i Astronomien af de Resultater, hvormed den berönte Bessel i den her omhandlede Periode berigede Videnskaben.

Havde Schumacher nu ved dette Foretagende vundet Adkomst til Astronomernes Taknemmelighed, saa blev dette endnu i höiere Grad Tilfældet ved en anden Virksomhed, som han omtrent til samme Tid begyndte, nemlig ved Udgivelsen af hans berönte „Astronomische Nachrichten“, af hvilke det förste Nummer udkom i 1823. Ved at stifte dette Tidsskrift var det Schumachers Hensigt at skaffe Astronomerne Leilighed til Bekjendtgjörelsen af saadanne Observationer og Efterretninger, der, enten paa Grund af deres mindre Omfang, eller fordi de udfordrede en hurtig Meddelelse, især syntes at egne sig til at finde Plads i en Journal, hvis

enkelte Afsnit i Störrelse ikke overskred Maalet af de sædvanlige Tidender: en Idee, der, som bekjendt, i den Grad fandt de Vedkommendes Bifald, at det ikke alene blev Schumacher muligt at udgive denne Journal uden nogensomhelst Afbrydelse, men at han ogsaa oplevede at see den benyttet som Meddelelsesmiddel for Astronomer af alle Nationer. Kan nu end dette, for Astronomien ligesaa heldige, som i Journalistikens Historie mærkelige Resultat maaskee tildeels forklares derved, at der, da Schumacher begyndte denne Virksomhed, ikke gaves noget andet Organ for Meddelelser af den anførte Art, der kunde frembyde nogen betydelig Concurrency, ligesom ogsaa derved, at de Principer for den praktiske Astronomie, til hvilke Schumacher havde sluttet sig, efterhaanden vandt en almindeligere Indgang, saa er det dog ligesaa sikkert, som det ved flere Leiligheder og paa flere Maader er blevet anerkjendt, at Schumachers personlige Egenskaber i denne Henseende have udövet en alle andre Omstændigheder overveiende Indflydelse. Medens nemlig Schumacher baade ved det Overblik, han havde over sin Videnskab, og ved den Lethed, hvormed han satte sig ind i enhver af dens enkelte Dele, blev istand til med Sikkerhed at udöve den Kritik, som Redactionen paalagde ham, og medens hans fine Fölelse stedse lod ham finde den meest passende Form for denne Kritik, var iövrigt hans Charakter saa praktisk, at han ikke kunde finde sig tilfredsstillet ved at forholde sig paa en blot negativ Maade med Hensyn til de mindre fuldkomne Arbejder, men stedse fölte en Drift til at afhjælpe Manglerne, og overhovedet til at fremme enhver Bestræbelse, om hvilken han antog, at den med behörig Understöttelse kunde komme til at bringe Videnskaben nyttige Frugter. Det er udentviß denne Tendents, der har havt den afgjörende Indflydelse med Hensyn til det Forhold, hvori han selv, og derved ogsaa hans Journal kom til at staae til Astronomerne. Thi den fra ham udgaaende Impuls fik naturligviis ikke blot den Virkning at tilföre „Astronomische Nachrichten“ Arbejder, som i Mangel af denne Impuls vilde være udeblevne, men den havde ogsaa tilfölge, at han selv efterhaanden af Astronomerne blev betragtet som Den, til hvem de i mödende Tilfælde med Tillid kunde henvende sig om Raad og Bistand, og

Schumacher var nu ogsaa aldeles den Mand, der kunde og vilde tage imod Consequentserne af en saadan Stilling. Foruden at han havde et betydeligt Gebeet af Videnskaben, paa hvilket han var saaledes hjemme, at hans Raad maatte være af Vægt, selv for den meest erfarne Astronom, stod han tillige i den nöieste Forbindelse med flere af sin Tids förste Astronomer, navnlig Gauss, Olbers og Bessel, og det blev ham saaledes stedse muligt, selv i Materier, til hvis Gjennemgranskning han ikke havde fundet tilstrækkelig Leilighed, at tilveiebringe de bedste Oplysninger, som Videnskabens Standpunkt tillod. Paa den gode Villie til at give enhver Bistand, der stod i hans Magt, lod han det aldrig mangle. Hvad enten det kun gjaldt om at tilveiebringe en Oplysning, der var af Vigtighed for en Undersögelse, eller det kom an paa at udvirke Understötelse af en Regjering eller lærd Selskab for et eller andet Astronomien berörende Foretagende, stedse turde den, der henvendte sig til Schumacher, med Sikkerhed regne paa i ham at finde den beredvilligste, hurtigste og paalideligste Mellemmand. Men med denne Velvillie forbandt Schumacher ogsaa andre Egenskaber, der paa Grund af særegne Omstændigheder fik en betydelig Indflydelse til at befæste og udvide hans astronomiske Forbindelser. De Foranstaltninger, som den danske Regjerings Liberalitet havde tilladt ham at træffe i Anledning af Gradmaalingen, vare saa overordentlige, at neppe nogen Astronom, som havde Leilighed til at tage dem i Öiesyn, undlod dette, og naar nu hans Correspondenter kom til Altona, da var der vel Ingen, der jo overraskedes saavel ved den Rigdom af Apparater, der her fandtes, som ved den Hensigtsmæssighed og Smagfuldhed, der röbede sig i alle Indretninger, men det, som meest tiltrak sig Opmærksomheden og fængslede, var dog stedse selve Schumachers Personlighed. Hvor hyppige disse Besög end bleve, lod Schumacher sig ikke let afholde fra at indbyde den Fremmede til at tage Bopæl hos sig, og fandt trods Mængden af de Forretninger, som hans udstrakte Brevvexling paalagde ham, stedse Tid til at skjænke Gjæsten sit Selskab, og med dette da ogsaa en Underholdning, som, jo længere den kunde nydes, desto mere aabenbarede saavel hans sjeldne Aandsgaver som hans mangesidige Dannelse, og sikkert paa de Fleste,

der fik Leilighed til et sligt Ophold, har gjort det Indtryk, at, hvilken Bane Schumacher end havde valgt sig, vilde han dog stedsse være kommen til at spille en overordnet Rolle. Thi Schumacher var ikke alene den beröimte Astronom; ligesom Omstændighederne havde bragt ham til at gjenneemgaae den juridiske Skole, saaledes havde egen Drift fört ham frem i flere andre Retninger. Han var en grundig Kjender af den classiske Philologie, var vel bevandret i den nyere Literatur, talte og skrev de vigtigste Sprog med sjelden Lethed, var en correct Tegner, og med disse og flere andre Kundskaber og Færdigheder forbandt han en levende Skjönhedssands, som sporedes overalt hvor han kunde udöve nogen Indflydelse paa Formen, som gav hans Stil Elegants, hans Tegning Smagfuldhed, hans Haandskrift Ziirlighed, som ikke alene aabenbarede sig i hans Observatorium, men i hans huuslige Indretninger, ja næsten i enhver Gjenstand, hvoraf han i det daglige Liv betjente sig, og gav hans Holdning en Fiinhed og Værdighed, som i Forbindelse med hans kloge Öie og skarpt prægede Ansigtstræk uvilkaarligt fremkaldte Forestillingen om en baade ved Evner og Livsstilling udmærket Mand. Og lægger man nu hertil, at han under sin Betragtning af Verdensbygningen ingenlunde havde forglemt at iagttage Menneskene, at han meget vel vidste, hvorledes der kunde indvirkes paa de forskjellige Characterer, og at det ikke kunde stemme med en saa praktisk Natur, at lade en slig Kundskab ubenyttet, saa vil det forstaaes, at den Tiltrækning, som Schumacher udövede, langtfra at tabe sig ved det personlige Bekjendtskab, meget mere, i Lighed med enhver ægte Naturkraft, vandt i Styrke jo nærmere man kom dens Udspring.

Ligesom Schumacher ved det her omhandlede Tidsskrift skaffede Astronomerne en beqvem Leilighed til Meddelelser af mindre Omfang, saaledes sögte han ogsaa at lette dem Bekjendtgjörelsen af større Arbejder ved Udgivelsen af „astronomische Abhandlungen“, af hvilket Værk der dog kun udkom tre, men indholdsrige Hefter. Iövrigt udgav han tvende periodiske Værker, nemlig fra 1822—1838 nautiske Ephemerider, og fra 1836—1844 hans „astronomisches Jahrbuch“, der nærmest var beregnet paa ved Hjælp af en populær Fremstilling at udbrede astronomisk Kundskab

i en videre Kreds, men ogsaa indeholdt flere Meddelelser, der havde Interesse for den egentlige Astronom. Over særskilte Æmner har han i Aaret 1825 bekjendtgjort: „Journal of observations at Helgoland“, som indeholder en Anvendelse af den Besselske Methode til Bestemmelse af Polhöiden, og i Aaret 1827, som Lyköskningsskrift til Statsminister Mallings halvtredsindstyveaarige Jubilæum, Afhandlingen: „de latitudine speculæ Havniensis“, hvori han ogsaa meddeelte nogle af sine egne til denne Bestemmelse sigtende Iagttagelser. Endelig udgav han i 1842: „Observationes cometæ anni 1585 Uraniburgi habitæ“. Hvad hans praktiske Arbejder angaaer bliver at bemærke, at han i Anledning af de i det danske Maal- og Vægtsystem paatænkte Forandringer har beskjæftiget sig meget med en Sammenligning af de vigtigste lovbestemte Vægteenheder, hvorom han har meddeelt Noget i Philos. Transact. for Aaret 1836, samt i Jahresbericht für 1837—1839 der hamburgischen Gesellschaft zur Verbreitung mathematischer Kenntnisse, ligesom ogsaa, at han i 1830 paa Gaarden Gyldensteen i Fyen har foretaget en Bestemmelse af Secundpendulets Længde, af hvilken Bestemmelse Resultaterne dog endnu ikke ere bekjendtgjorte. Vigtigere end disse Undersøgelser blive imidlertid hans geodetiske Arbejder, der, hvorvel de ikke kunde tilendebringes i det Omfang, som han selv fra Begyndelsen havde haabet, dog have givet ham Leilighed til at erhverve sig væsentlige Fortjenester af Geodesien. Det er saaledes Schumacher, hvem Æren tilkommer for først at have givet et Exempel paa den chrometriske Bestemmelse af tvende Observatoriers Længdeforskjel, der hævede den Tvivl, som tidligere fandt Sted med Hensyn til Tilstrækkeligheden af denne Methode i Tilfælde, hvor man ønskede at opnaae den høieste Nöiagtighed. — Hans Opmaaling af Gradmaalingens Grundlinie, om hvilken han har givet en detailleret Beretning i Skriflet: Schreiben an Herrn Dr. Olbers 1821, var et Mesterværk, der ikke alene formedelst Sindrigheden af de anvendte Metoder strax blev beundret af de Sagkyndige, f. Ex. den dette Foretagende overværende Gauss, men ogsaa ved senere Opmaalinger, navnlig den af Gerling udførte bayerske Gradmaaling, hvad den virkelig opnaaede Nöiagtighed angaaer, har fundet en sjelden Stadfæstelse. —

Med Hensyn til Bestemmelsen af de ved geodetiske Operationer forekommende horizontale Vinkler har Schumacher Æren af at have givet Ideen til et Apparat, der af Bessel ansaaes for saa fortrinligt, at han anvendte dette Instrument til Bestemmelsen af de vigtigste Vinkler ved den preussiske Gradmaaling. — Tages Hensyn til, at Öiemedet for enhver Gradmaaling er Bestemmelsen af Jordens Axeforhold, da har Schumacher som Bestyrer af den danske Gradmaaling den Fortjeneste at have fuldendt, vel ikke hele Operationen efter dens oprindelige Plan, men dog saa stor en Deel af samme, nemlig Buen imellem Lauenborg og Lysabbel, at den danske Gradmaaling virkelig har givet et, efter Bessels Mening værdifuldt Bidrag til den Bestemmelse af Jordens Figur, som nu, ifølge denne Astronomers Undersøgelse om Resultaterne af samtlige Gradmaalinge, maa ansees for den sandsynligste. — Endelig have de under Schumachers Bestyrelse foretagne topographiske Opmaalinge givet et Bidrag til Holsteens Topographie, som rigtignok hidtil er forblevet ubenyttet, men dog, naar der er Spørgsmaal om, hvad Schumacher har udrettet som Geodet, saameget mindre bör forbigaes med Taushed, da det netop er disse Arbejder, der kunne antages at have givet Anledning til, at den egentlige Gradmaaling ikke fik det Omfang, som först var paatænkt. Da Schumacher nemlig kort Tid efter Gradmaalingens Begyndelse modtog det Hverv at udarbejde Kort over Slesvig og Holsteen, synes det, at han ved en Stræben efter ogsaa i dette Foretagende at opnaae en usædvanlig Nöiagtighed har ladet sig forlede til at iværksætte de topographiske Opmaalinge efter en Plan, der var saa stor, at det ikke blev ham muligt til samme Tid at fortsætte Gradmaalingen. De herhen hørende Arbejder afbrødes altsaa, og stilledes i Bero indtil Aaret 1840, da Armeens Generalstab sattes istand til at overtage Bestyrelsen af hele Landets Kortvæsen. Schumacher optog nu vel Gradmaalingen paa ny, men dersom han ogsaa endnu havde bevaret sin tidligere Interesse for dette Foretagende, hvad der imidlertid ikke er ganske sandsynligt, saa havde Omstændighederne dog forandret sig paa en Maade, der just ikke lovede Sagen nogen hurtig Fremgang. Schumacher var nu ikke alene ældre og svageligere, men ogsaa ved Redactionen af „Astro-

nomische Nachrichten“ langt mere bebyrdet med Forretninger, end tidligere, og naar han ved Generalstabens Overtagelse af Kortvæsenet paa den ene Side fritoges for et besværligt Hverv, saa medførte paa den anden Side den større Sparsommelighed, der fra nu af gjorde sig gjeldende i Finantsbestyrelsen, betydelige Indskrænkninger af de Midler, som sattes til hans Raadighed. Disse Indskrænkninger maatte allerede i og for sig kun være lidet behagelige for en Mand, der hele sit Liv igjennem havde været vant til hos Regjeringen at møde den meest ubegrændsede Liberalitet, og de virkede uidentvivelig saa meget mere nedstemmende paa ham, da de indtraadte i en Periode, hvor Alt omkring ham begyndte at antage et mørkere Udseende. Hans ældre Venner bortkaldtes efterhaanden, Olbers i Aaret 1840, Bessel et Par Aar derefter; Döden trængte endog ind i hans egen Familie, og bortrev hans ældste Sön, han selv angrebes flere Gange af farlige og langvarige Sygdomme. Derpaa kom Aaret 1848, hvis Bevægelser ikke alene standsede hans Arbejder, men ogsaa satte ham selv i en höist vanskelig Stilling. Schumacher forholdt sig ligeoverfor disse Begivenheder med den Værdighed, der kunde ventes af en Mand, som med en klar Aands naturlige Uvillie imod enhver voldsom Forandring af den bestaaende Orden forbandt en levende Taknemmelighed for de Velgjerninger, som han i bedre Dage havde modtaget af tvende danske Konger; men han rystedes dybt, og da endelig den Tid kom, der syntes at skulle ende Forvirringen, da var ogsaa hans Kraft udtömt, og han nedsank paa det Sygeleie, hvor han hensov den 28de Decbr. 1850.

Ligesom Schumachers Liv har været rigt paa Virksomhed, saaledes har det ogsaa været rigt paa den üdvortes Hæder, som Aerkjendelsen af hans Virksomhed kunde bringe ham. Af Frederik den Sjette optagen i Dannebrogordenen 1811 hævedes han ved den kongelige Naade stedse höiere, indtil han af Christian den Ottende i 1847 udnævntes til Storkors af Dannebrog, og modtog i Mellemtiden af disse Forfremmelser desuden fra flere udenlandske Regjeringer de Udmærkelsetegn, hvormed de pleie at hædre sjelden videnskabelig Fortjeneste. Ogsaa de lærde Samfund lode sig det være magtpaaliggende at vise ham deres Höiagtelse, og

han var saaledes efterhaanden bleven Medlem af alle betydeligere Academier og Videnskabsselskaber. Men Schumachers Liv maa ogsaa have været rigt paa den indre Tilfredsstillelse, som den særegne Beskaffenhed af hans Virksomhed kunde berede ham. Han, der stedse fandtes utrættelig, naar der var Leilighed til at virke vækkende, opmuntrende og veiledende, oplevede at see sine egne Disciple: Hansen, Clausen, Peters, A C Petersen efterhaanden indtage en udmærket Plads iblandt Fagets Dyrkere. Velvilligt opoffrede han Meddyrkerne af sin Videnskab en Tid, som han ikke manglede Evne til ogsaa at gjøre frugtbringende paa anden Maade, og de lønnede ham med en Höiagtelse og Hengivenhed, der viste, at de forstode Værdien af det Offer, han bragte. Det er ogsaa denne Astronomernes Veneration for Schumacher, der har bragt ham den sidste, men udentvivl ogsaa meest betydningsfulde Hyldest, han i sit, paa Hædersbeviisninger af enhver Art saa rige Liv har havt Leilighed til at modtage, den, der bragtes ham, da han staaende ved Enden af sin Bane syntes truet af de politiske Begivenheder, og Videnskabens Ypperste forenede sig til at anmode Magthaverne om Beskyttelse for hans stille Virksomhed. Endnu en Gang udtalte den samme Følelse sig med ikke mindre Styrke; men Stemmen naaede ham ikke mere. Det var den Gang, da Budskabet om hans Död efterhaanden udbredte sig, selv til de fjerneste Egne, og overalt forkyndte et Tab, hvilket Ingen, der stod i Forbindelse med ham, venter at faae erstattet.

Istedetfor Biskop *Engelstoft*, der forlader Kjöbenhavn, valgte Selskabet Prof. *P. Pedersen* til sin Kasserer.

Selskabet bifaldt, at dets Oversigter fra Begyndelsen af næste Aar sendes ogsaa til dets udenlandske Medlemmer.
